

Afdoend onderzoek

Huismus & gierzwaluw: Structuurbaan Nieuwegein

15 juli 2020

Samenvatting

Voor de planlocatie aan de Structuurbaan te Nieuwegein worden ruimtelijke plannen voorbereid. Het betreft deels een leeg perceel waarop nieuwbouw zal plaatsvinden. De zuidkant van het perceel is een verhard bedrijventerrein waar twee loodsen staan. Het voornemen is deze loodsen te slopen en nieuwbouw te realiseren. Onderzocht is of er beschermde soorten voorkomen binnen het perceel.

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek is gebleken dat binnen de planlocatie huismussen of gierzwaluw voorkomen. Binnen de planlocatie is een nestplek van de huismus aangetroffen.

Voor het tegengaan van effecten zijn mitigerende en compenserende maatregelen in de vorm van het aanbieden van minimaal 2 (geschikte) alternatieve nestplaatsen noodzakelijk. Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering wordt geadviseerd te werken met een Ecologisch werkprotocol.

Voor de ruimtelijke plannen is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In verband met de aanwezigheid van 1 nestplek van de huismus, is het noodzakelijk om 2 alternatieve nestplaatsen aan te bieden.

Inhoud

- 2 - Inleiding**
- 3 - Beschrijving gebied**
- 4 - Beschrijving werkwijze**
- 8 - Waarnemingen**
- 11- Analyse**
- 13- Maartegelen**
- 14- Advies & Bronnen**

Colofon

Opdrachtgever	De Beeckhof b.v.
Projectnummer	20.233
Datum	15 juli 2020
Auteur	M.J. Josemans
Gecontroleerd	P.J.H. van der Linden
Status	concept

Els & Linde B.V.
Spechtstraat 59
1223 NX Hilversum
mob 06 - 27564247
e-mail vanderlinden@elsenlinde.nl

Inleiding

Voor de planlocatie aan de Structuurbaan te Nieuwegein worden ruimtelijke plannen voorbereid. Het betreft deels een leeg perceel waarop nieuwbouw zal plaatsvinden. De zuidkant van het perceel is een verhard bedrijventerrein waar twee loodsen staan. Het voornemen is deze loodsen te slopen en nieuwbouw te realiseren. Onderdeel van de ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de effecten op beschermde natuurwaarden.

Voor de ruimtelijke plannen is door bureau Els & Linde B.V. op 24 mei 2020, een quick scan ecologie binnen de planlocatie uitgevoerd. Uit de resultaten van de quick scan ecologie is gebleken dat een afdoend onderzoek naar het voorkomen van de huismus (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*) binnen de planlocatie noodzakelijk is, om de effecten van de ruimtelijke plannen te kunnen bepalen.

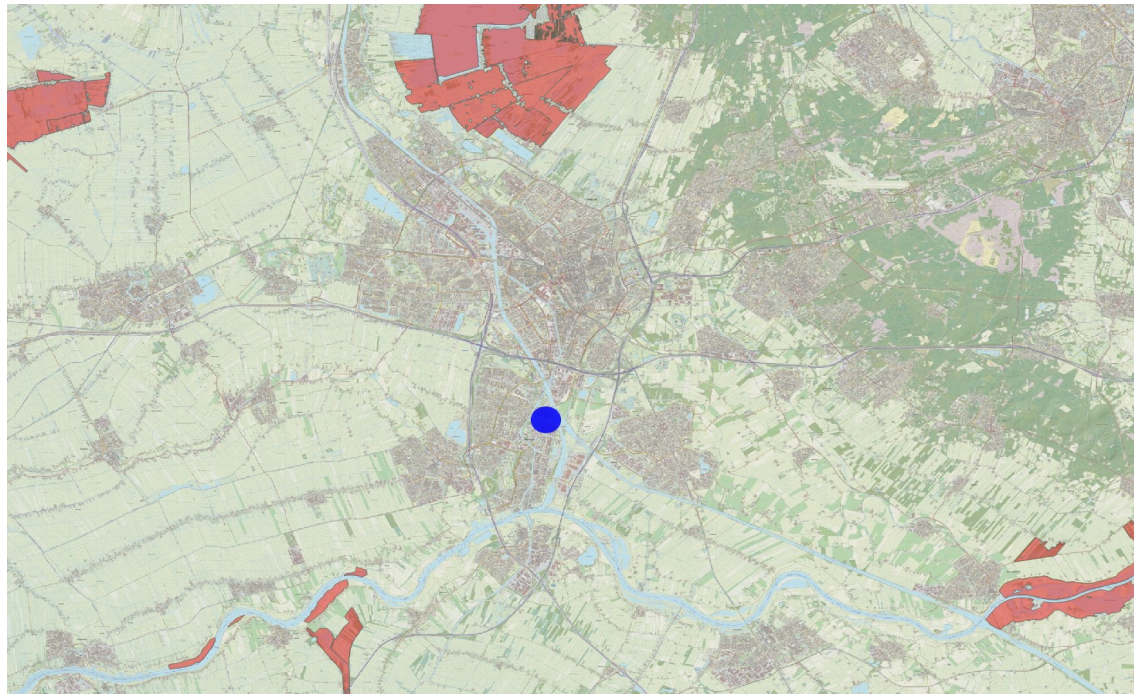
In de voorliggende notitie worden de resultaten van het afdoend onderzoek naar de huismus en gierzwaluw gepresenteerd. Waarnemingen van andere - minder strikt - beschermde soorten zijn voor zover relevant eveneens genoteerd. Het onderzoek naar beschermde soorten is gestart en afgerond in het voorjaar van 2020. De inventarisaties naar huismussen zijn conform het kennisdocument huismus c.q. gierzwaluw en andere handleidingen voor goede inventarisaties uitgevoerd.

Bij de analyse van de effecten is gelet op de effecten veroorzaakt door de veranderde omgeving en het veranderde gebruik. Daarnaast zijn de effecten bepaald die veroorzaakt worden door de werkzaamheden, die nodig zijn om te komen tot de gewenste werkzaamheden. Daarbij is naast de planlocatie sec. ook gelet op de directe omgeving en de effecten op soorten in de omgeving.

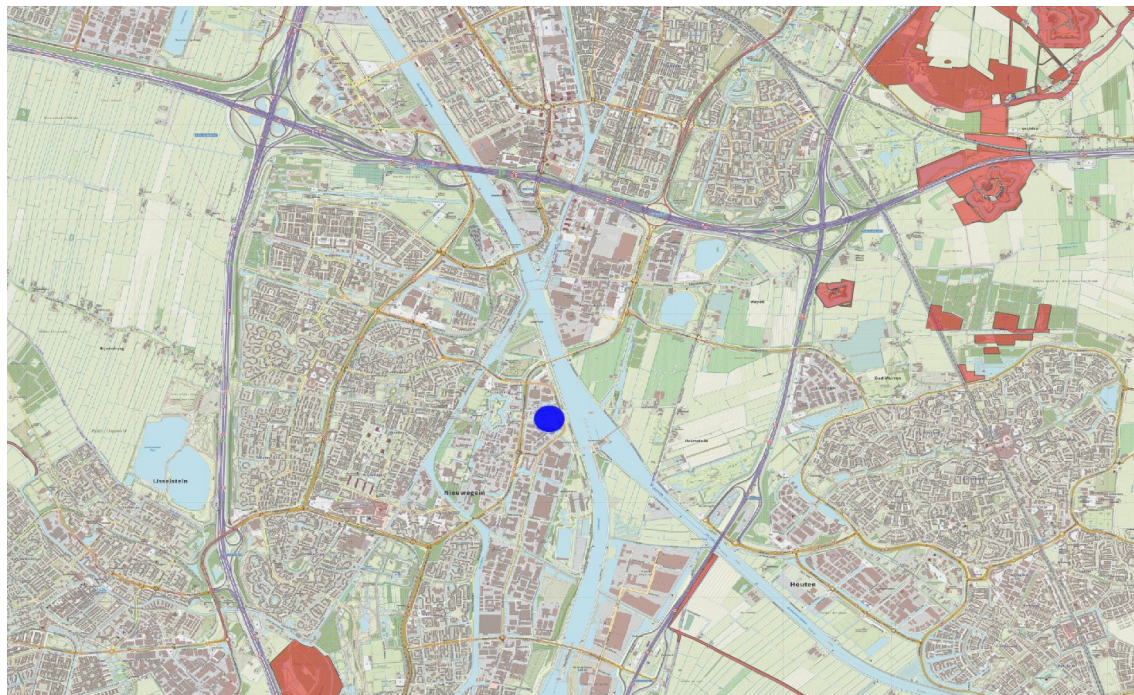

Ligging van het perceel

H02 Planomgeving: locatie, omgeving en beschermde natuurgebieden

Ligging van de Natura 2000-gebieden.

Ligging van de Natuurnetwerk Nederland.

De planlocatie ligt aan de Structuurbaan, binnen de bebouwde kom van Nieuwegein. De planlocatie betreft deels een leeg perceel, deels een bedrijventerrein en wordt omsloten door enkele woningen en industrieterreinen. Het perceel bevindt zich naast de doorgaande weg in Plettenburg, met het Amsterdam-Rijnkanaal ten oosten van de planlocatie.

Vanaf de planlocatie gemeten ligt het Natura 2000-gebied Uiterwaarden-Lek op ruim 9 Km ten zuidwesten en Natura 2000-gebied Oostelijke Vechtplassen op ruim 11 Km ten noorden van het gebied. Gebieden die deel uitmaken van Natuurnetwerk Nederland (NNN) liggen op ruim 2.5 Km ten noordoosten en ongeveer 3.5 Km ten zuiden van de planlocatie.

Natura 2000

Via de Natura 2000 zijn gebieden beschermd van internationaal belang. Voor deze gebieden zijn doelstellingen geformuleerd voor het behoud van habitats en planten en dieren. Deze Natura 2000-gebieden zijn ook beschermd tegen invloeden van buiten, zoals stikstofdepositie en grondwaterstromen. Voor de functie waardoor de depositie van stikstofverbindingen toeneemt, is een berekening noodzakelijk van de effecten.

Natuurnetwerk Nederland

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het natuurnetwerk Nederland. Het Natuurnetwerk Nederland wordt via de ruimtelijke verordening beschermd.

H03 Werkwijze: technieken, veldbezoeken & omstandigheden in het veld

datum		04-05-20	03-06-20	19-06-20	07-07-20	03-06-20	19-06-20	07-07-20
waarnemer(s)					2	2		
soortgroep		huismus	huismus	huismus	huismus	gierzwaluw	gierzwaluw	gierzwaluw
starttijd	uur	09:00	05:30	05:20	05:30	20:00	20:00	19:45
eindtijd	uur	11:30	08:00	08:00	08:30	22:15	22:20	22:15
start temperatuur	°C	10,0	14,0	15,0	10,0	20,0	20	18
eind temperatuur	°C	14,0	17,0	17,5	13,0	17,0	18	17
windsnelheid	bfr	3	2	2	2	2	2	2
neerslag	mm	0	0	0	0	0	0	0

Tabel: omstandigheden tijdens de inventarisatie.

Afdoende inventarisatie

Voor de afdoende inventarisatie van beschermde soorten, is het van belang dat deze worden uitgevoerd volgens enkele regels. Het gaat om voldoende inspanning met geschikte technieken, in het optimale seizoen en door gekwalificeerd personeel. De gebruikte methoden en technieken worden aangepast op de situatie en op de te verwachten soorten. Hierbij wordt een afweging gemaakt welke methoden en technieken het meest geschikt c.q. efficiënt zijn. Voor verschillende soorten zijn protocollen verschenen of kan worden teruggevallen op wetenschappelijke literatuur, gericht op het inventariseren van soorten. Daarnaast zijn er voor een beperkte lijst soorten, zogenoemde kennisdocumenten verschenen. Voor het inventariseren van beschermde soorten gebruikt Els & Linde de verschillende genoemde bronnen, aangevuld met terrein- en soortkennis van de ecooloog. Belangrijk onderdeel van een afdoend onderzoek is dat de gebruikte techniek op een juiste manier wordt vastgelegd, zodat het onderzoek is te reproduceren.

Inventarisaties naar de huismus

De inventarisatie van de huismus wordt kort na zonsopkomst gestart en geëindigd op het moment dat de aanwezigheid van de huismus en de functies binnen de planlocatie, waren vastgesteld. De weersomstandigheden tijdens de inventarisaties moeten voldoende gunstig zijn een betrouwbaar resultaat. Tijdens de inventarisatie zijn droog en rustig weer, met een minimale temperatuur van ongeveer 5 °C, van belang.

Technieken onderzoek gierzwaluwen

Tijdens de inventarisatie van de gierzwaluw wordt gezocht naar invliegende vogels, nestgeluiden of andere sporen van nesten. Een groep vogels die boven een gebouw of wijk cirkelt, is een goede aanwijzing voor de aanwezigheid van een nest in die omgeving. De inventarisatie van de gierzwaluw wordt tegen zonsondergang uitgevoerd. De weersomstandigheden kunnen van invloed zijn op de resultaten, van belang is dat bij gunstige omstandigheden, droog en niet te koud weer) wordt gezocht naar de gierzwaluw.

Veldbezoeken & omstandigheden in het veld

Voor de gierzwaluw is een inventarisatie in drie ronden in de periode mei tot en met half juli voldoende, om inzicht te krijgen in het voorkomen van broedende vogels binnen het plangebied. De inventarisaties van de gierzwaluw starten ruim voor zonsondergang en eindigen op het moment dat de aanwezigheid van alle potentieel voorkomende soorten en functies zijn vastgesteld.

Voor de huismus zijn twee inventarisaties kort na zonsopkomst voldoende als tussen 1 april en 15 mei wordt geïnventariseerd. Wordt er (deels) buiten deze periode gezocht dan zijn vier inventarisaties noodzakelijk. In de voorliggende situatie is daarom viermaal gezocht naar huismussen binnen het complex.

Tijdens de inventarisaties waren de weersomstandigheden voldoende voor een betrouwbaar resultaat. Wat geschikte weersomstandigheden zijn is beschreven in de soortenstandaard en de verschillende onderzoeksprotocollen.

H04 Waarnemingen: veldgegevens en gegevens uit de literatuur

Voor het project is eerder een oriënterend onderzoek uitgevoerd (Josemans 2020). In dat onderzoek is als aannemelijk gesteld dat binnen de bebouwing op het terrein huismussen en gierzwaluw kunnen voorkomen. Om die reden is een aanvullend onderzoek naar deze soorten uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

Voor het onderzoek naar potentieel aanwezige beschermde soorten zijn de beschikbare regionale en landelijke verspreidingsatlassen en enkele digitale bronnen geraadpleegd. Er zijn geen waarnemingen van gierzwaluwen (*Apus apus*) nabij de planlocatie gemeld. Ter hoogte van de Lekkanaaldijk is één huismus (*Passer domesticus*) waargenomen en gemeld afgelopen jaren. Waarnemingen van vleermuizen worden alleen gemeld rondom Fort Jutphaas. Er zijn geen waarnemingen van steenuilen (*Athene noctua*), kerkuilen (*Tyto alba*) en kikkers gemeld op en rondom de planlocatie (waarnemingen.nl).

Inventarisatie huismus

Op 4 mei 2020, 3 juni 2020, 19 juni 2020 en 7 juli 2020 is een inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van huismussen binnen de planlocatie aan de Structuurbaan te Nieuwegein. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikt habitat voor de huismus en zijn de begroeiingen binnen de planlocatie geïnspecteerd op aanwezigheid van de huismus. Aanvullend is gelet op zingende mannetjes en paartjes, die de aanwezigheid van een nestplaats verraden.

Waarnemingen – 4 mei 2020

Tijdens het ecologisch onderzoek is gezocht naar aanwijzingen voor het voorkomen van vogels met een vaste verblijfplaats binnen het plangebied. Gekeken is naar potentieel geschikte nestplekken voor vogels met een jaarrond beschermd nest. De kopgevel van de eerste loods bevat meerdere openingen onder de dakrand. Dit zijn geschikte mogelijkheden voor huismussen en gierzwaluwen om zich op te houden. Tijdens het bezoek van 4 mei 2020 is op deze kopgevel een nest gelokaliseerd van een invliegende huismus.

Waarnemingen – 3 juni 2020

Tijdens de ochtendinventarisatie zijn geen huismussen waargenomen die met zekerheid in een van de gebouwen zit. Wel is een koppeltje huismussen voedselzoekend in de struiken waargenomen.

Waarnemingen – 19 juni 2020

Tijdens de ochtendinventarisatie is een huismus gezien op het dak van de eerste loods. Later zijn huismussen voedselzoekend waargenomen op het terrein. Waarschijnlijk is het nest in de loods uitgevlogen.

Waarnemingen – 7 juli 2020

Er zijn in de ochtend geen huismussen aangetroffen binnen het perceel. Ook bij de loods zijn geen huismussen gezien.

Inventarisatie gierzwaluw

Op 3 juni 2020, 19 juni 2020 & 7 juli 2020 is een avondinventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van gierzwaluw. Tijdens de inventarisatie is gekeken naar geschikte verblijfplaatsen voor de gierzwaluw en zijn de gebouwen geïnspecteerd op een invliegende gierzwaluw en ander nestgedrag. Aanvullend is gelet op boven de omgeving vliegende dieren, die de potentiële aanwezigheid van een nestplaats verraden. Daarbij zijn laagvliegende vogels een aanwijzing voor een nest op korte afstand, terwijl hoogvliegende dieren meestal op grotere afstand een nest hebben.

Waarnemingen 3 juni 2020

Tijdens de inventarisatie van de gierzwaluw zijn geen dieren aangetroffen; noch hoogvliegend noch laagvliegende dieren zijn gezien. Wel zijn – net als ‘s morgens – voedselzoekende huismussen gezien die telkens in de richting van de eerste loods vlogen.

Waarnemingen 19 juni 2020

Tijdens de inventarisatie zijn hoog in de lucht een paar gierzwaluwen gezien. De dieren vlogen in zuidwestelijke richting weg. Er zijn geen aanwijzingen dat op het perceel gierzwaluwen broeden.

Waarnemingen 7 juli 2020

In de avonduren zijn geen gierzwaluwen aangetroffen in de omgeving van het plangebied.

Conclusie

In de loods broedt een huismuspaar, waarvan het nest met succes is uitgevlogen. Er is geen nest van de gierzwaluw aanwezig

H05 Analyse: effecten op het voorkomen van de huismus

Bij de analyse wordt gelet op de effecten als gevolg van het veranderde gebruik en de veranderde inrichting. Daarnaast wordt gelet op de effecten als gevolg van de werkzaamheden, om de veranderingen te kunnen bereiken. Voor zover plangebieden binnen het Natuurnetwerk, het weidevogelleefgebied, Natura 2000 gebied of andere beschermde natuurgebieden liggen, worden de effecten op deze beschermde natuurgebieden binnen de analyse getoetst. Voor de Natura 2000 gebieden is de externe werking eveneens van belang; de belangrijkste externe effecten worden veroorzaakt door toename van depositie, geluid en licht. Daarnaast kunnen veranderde grondwaterstromen een effect veroorzaken.

Uit de quick scan ecologie van 24 mei 2020 is gebleken dat binnen de planlocatie vaste verblijfplaatsen van de huismus en gierzwaluw aanwezig kunnen zijn. Door bureau Els & Linde is in het voorjaar van 2020, een afdoend onderzoek naar de huismus en gierzwaluw binnen de planlocatie uitgevoerd. De analyse van deze notitie beperkt zich tot de effecten op beschermde soorten die tijdens het afdoend onderzoek naar huismus en gierzwaluw zijn aangetroffen.

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming kent een afdeling voor soortbescherming en een afdeling voor gebiedsbescherming. Binnen de gebiedsbescherming zijn de Natura 2000-gebieden beschermd. De bescherming geldt ook voor externe factoren; zoals grondwaterstromen en stikstofdepositie.

De soortbescherming binnen de Wet natuurbescherming richt zich op de internationale afspraken, en geeft een uitbreiding van de beschermde soorten door aan de rode lijst (bedreigd en ernstig bedreigd) een beschermd status te koppelen.

Huisumus

Tijdens de inventarisaties naar de huismus is binnen de planlocatie een vaste verblijfplaatsen van de huismus aangetroffen. Er zijn geen gierzwaluwen vastgesteld. Tijdens de broedperiode kunnen vogels in de begroeiingen rondom het terrein broeden. Met de planning van de werkzaamheden moet hiermee rekening worden gehouden. Broedende vogels mogen niet worden verstoord.

Staat van Instandhouding

De Huismus is beschermd op grond van de Europese Vogelrichtlijn en de Wet natuurbescherming. De staat van instandhouding is matig. In de jaren negentig van de vorige eeuw is de populatie gedecimeert. Vanaf het eind van de eeuw is de stand stabiel, maar op een lagere omvang dan voorheen. Landelijk wordt de populatie geschat op 600.000 – 1.000.000 broedparen.

Mitigatie en compensatie

Om de functionaliteit van de verblijfplaatsen te garanderen, dienen voorafgaande en na uitvoer van de werkzaamheden, voldoende geschikte nest- en verblijfplaatsen te worden gecreëerd. Volgens de toetsingscriteria van het bevoegd gezag dienen voor elke

verloren verblijfplaats, twee alternatieve verblijfplaatsen te worden gerealiseerd. De overheid stelt namelijk dat hoe meer alternatieve verblijfplaatsen aanwezig zijn, hoe groter de kans is dat minimaal één alternatieve verblijfplaats geschikt bevonden wordt.

Advies voor het onderzochte perceel

Binnen het project is een nest van de huismus aangetroffen. Dat betekent dat er minimaal twee alternatieve verblijfplaatsen voor de huismus nodig zijn.

Voor de huismus zijn verschillende oplossingen mogelijk:

- een mussenstraat kan als tijdelijke en permanente maatregel functioneren (dat zijn drie nestkastjes die zijn gecombineerd);
- een vogelvide biedt ruimte voor verschillende broedvogels, een vogelvide wordt onder de onderste rij dakpannen geplaatst;
- er zijn goed functionerende dakpannen beschikbaar die ruimte bieden aan nestende vogels, en;
- een mussentil is een goede oplossing als er veel broedparen zijn aangetroffen.

Gewenningstijd

Voordat de (tijdelijke) maatregelen als functioneel worden beschouwd door het bevoegd gezag is een zogenoemde gewenningstijd nodig. Deze is afhankelijk van de aangetroffen soorten en deels van de aard van de verblijfplaats of het aantal dieren. Voor de huismus wordt twee maanden aangehouden.

Bij het bevestigen van de verblijfplaatsen en het bepalen van de geschikte plek is het van belang dat vogels een ochtendzon hebben, de nesten mogen in ieder geval niet in de volle zon hangen. De verblijfplaatsen moeten binnen 200 meter geplaatst worden. Bij het zoeken van geschikte locaties en de keuze van de soort voorziening kan een ecoloog van Els & Linde adviseren.

Zorgplicht

Aangetroffen dieren die niet uit zich zelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen – onder begeleiding van een ecoloog - in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet. Schuilplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op schuilende dieren. In zijn algemeenheid dienen geschikte schuil- en overwinteringsplekken voor dieren buiten het werkterrein intact te worden gelaten.

Bovenwettelijke compensatie

Naast de – in veel gevallen – wettelijk voorgeschreven compensatie en mitigatie. Zijn er vaak eenvoudig maatregelen in het bouwproces te integreren die leiden tot een hogere waarde voor de stadsnatuur. Wij adviseren u graag over de mogelijkheden.

H06 Conclusie, advies en gebruikte bronnen

Voor de planlocatie aan de Structuurbaan te Nieuwegein worden ruimtelijke plannen voorbereid. Het betreft deels een leeg perceel waarop nieuwbouw zal plaatsvinden. De zuidkant van het perceel is een verhard bedrijventerrein waar twee loodsen staan. Het voornemen is deze loodsen te slopen en nieuwbouw te realiseren. Onderdeel van de ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de effecten op beschermde natuurwaarden.

Beschermde soorten

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek is gebleken dat binnen de planlocatie huismussen voorkomen. Binnen de planlocatie is de aanwezigheid van een nestplek van de huismus aangetoond. Er zijn geen gierzwaluwen binnen het plangebied aangetroffen. Voor het tegengaan van effecten zijn mitigerende en compenserende maatregelen in de vorm van het aanbieden van minimaal 2 (geschikte) alternatieve nestplaatsen noodzakelijk. Om zorg te dragen voor een juiste uitvoering wordt geadviseerd te werken met een Ecologisch werkprotocol.

Voorafgaande en tijdens de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met de aanwezige soorten die vallen onder het zorgbeginsel van de Wet natuurbescherming. Aangetroffen dieren die niet uit zichzelf het werkgebied kunnen verlaten, dienen in veiligheid te worden gebracht en buiten het werkgebied te worden uitgezet, in vergelijkbaar geschikt habitat in de omgeving. Schuil- en overwinteringsplekken zoals bladhopen, hout- en steenstapels e.d. dienen eerst te worden gecontroleerd op overwinterende en of schuilende dieren.

Beschermde gebieden

De werkzaamheden en de veranderde omgeving zullen geen significant effect veroorzaken op de beschermde natuurgebieden.

Noodzakelijke ontheffing c.q. vergunning

Voor de ruimtelijke plannen is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In verband met de aanwezigheid van 1 nestplek van de huismus, is het noodzakelijk om 2 alternatieve nestplaatsen aan te bieden.

- Anonymus (2018) Huismus *Passer domesticus*. In: F. Hustings & K. Kofijberg (2018) Vogelatlas van Nederland.
- Anonymus (2016) Beschrijving, functies & belang van habitat elementen van de huismus. St. Witte mus
- Anonymus (2017) Kennisdocument huismus, BIJ12
- Anonymus (2017) Kennisdocument gierzwaluw, BIJ12
- Anonymus (2018) Factsheet huismus. Vogelbescherming
- Anonymus (2018) Factsheet gierzwaluw. Vogelbescherming
- Daalder, R. (2014) De gierzwaluw. Atlas contact
- De Laet, J., W.J. Peach & J.D. Summers-Smith (2011) Protocol for censuring urban sparrows. *British Birds* (104): 255-260
- Hustings, M.F.H., Kwak, R.G.M., Opdam, P.F.M., Reijnen, M.J.S.M., (1985). Vogelinventarisatie. Achtergronden, Richtlijnen en Verslaglegging. Natuur beheer in Nederland Deel 3. Pudoc
- Jipping, K. (2013) Huismussen in de stad, hoe behoud je dat? Gemeente Amersfoort.
- Plas-Haarsma, M. van der (1980) De Huismus. Spectrum.
- waarneming.nl
- vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/huismus
- sovon.nl/nl/soort/15910